

VÅGA
VISA

SAMVERKAN OM UTVÄRDERING

**Munsö förskola och Adelsö förskola
Ekerö kommun**

**Malin Marohn Danderyds kommun
Gertrud Eklund Danderyds kommun**
Vecka16-17 år 2016

Innehållsförteckning

VÅGA VISA	3
FAKTADEL	4
OBSERVATIONENS METOD	6
SAMMANFATTNING	6
<i>Sammanfattande slutsats</i>	6
<i>Starka sidor</i>	7
<i>Förbättringsområden</i>	7
MÅLOMRÅDEN	8
<i>Normer och värden</i>	8
<i>Utveckling och lärande</i>	10
<i>Ansvar och inflytande för barn</i>	16
<i>Förskolechefens ansvar</i>	18
JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION	19
REFERENSER	19

VÅGA VISA

VÅGA VISA är ett utvärderingssamarbete inom utbildningsområdet mellan Danderyd, Ekerö, Nacka, Sollentuna, och Upplands Väsby.

Syftet med VÅGA VISA är att öka måluppfyllelsen i förskola och skola genom att utvärdera verksamheten på uppdrag av de politiska nämnderna i respektive kommun.

Metoderna omfattar idag tre delar: kundenkät, pedagogers självvärdering samt kollegiala observationer, och genomförs i både kommunala och fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

VÅGA VISA:

- baseras på läroplaner för förskola och skola
- utgår från ett barn- och elevperspektiv
- stödjer det systematiska kvalitetsarbetet
- jämför kommunernas förskolor och skolor
- sprider goda exempel och bidrar till lärande och utveckling

Observationer inom Våga Visa

Observationerna genomförs av erfarna pedagoger och skolledare med pedagogisk högskoleutbildning. Observatörerna bildar lag som besöker en förskola i en annan kommun. Observationerna utgår från läroplanerna och gäller följande målområden:

- Normer och värden
- Utveckling och lärande
- Ansvar och inflytande för barn
- Förskolechefens ansvar

Observatörerna skriver en rapport där de beskriver och bedömer förskolans arbete och resultat inom målområdena, baserat på

- Observationer i verksamheten
- Intervjuer med personal och skolledning samt samtal med barn
- Förskolans styrdokument

Även fördjupade observationer kan genomföras, när kommunen beslutat om det. I fördjupade observationer avser observationen ett par av målområdena och eventuellt särskilda frågeställningar.

Mer information finns på VÅGA VISA:s hemsida på www.danderyd.se/vagavisa

FAKTADEL

Fakta om Munsö förskola

Förskolan/delenhetens namn:	Munsö förskola
Är verksamheten kommunal eller fristående? Om fristående ange ägare.	Kommunal
Antal avdelningar.	Två avdelningar
Ev. profil på förskolan.	Regio Emilia inspirerad med mycket teknik

Statistik

Antal barn:	23
Antal pedagoger i barngrupp	5 pedagoger
Antal barn per pedagog (omräknat till heltidstjänst)	5,3 barn/ heltidsanställd personal
Antal legitimerade förskollärare.	En förskollärare är under utbildning färdig i sommar.

Organisation /Ledning

Hur är ledningen organiserad? (finns ledningsgrupp, andra ledningsfunktioner)	Förskolan har en förskolechef som är chef för Adelsö och Munsö förskolor samt rektor för Munsö skola. På Munsö förskola finns en verksamhetsansvarig person
Ledningsresursens årsarbetstid på förskolan.	15 % Förskolechef och 15% administration

FAKTADEL

Fakta om Adelsö förskola

Förskolan/delenhetens namn:	Adelsö förskola
Är verksamheten kommunal eller fristående? Om fristående ange ägare.	Kommunal
Antal avdelningar.	En avdelning
Ev. profil på förskolan.	Regio Emilia inspirerad med mycket uteverksamhet

Statistik

Antal barn:	19
Antal pedagoger i barngrupp	5 pedagoger
Antal barn per pedagog (omräknat till heltidstjänst)	5 barn/ heltidsanställd personal
Antal legitimerade förskollärare.	En förskollärare/speciellärare från Tyskland, ej legitimerad väntar på kompletteringsbesked för att bli legitimerad

Organisation /Ledning

Hur är ledningen organiserad? (finns ledningsgrupp, andra ledningsfunktioner)	Förskolan har en förskolechef som också är chef för Adelsö och Munsö förskolor samt rektor för Munsö skola. På Adelsö förskola finns en verksamhetsansvarig person
Ledningsresursens årsarbetstid på förskolan.	20 % Förskolechef och 10% administration

OBSERVATIONENS METOD

Vi observerar förskolorna den 19-20 april och 25-26 april 2016.

Före observationen har vi observatörer tagit del av översända dokument samt information från förskolornas hemsidor.

Vi genomför vår observation genom att:

- Inledningsvis intervjuar förskolechefen
- Besöka förskolornas fem avdelningar/ grupper vid flera tillfällen
- Delta vid samlingar
- Delta vid måltider på alla avdelningar/grupper
- Observera utevistelser på förskolornas gårdar vid flera tillfällen.
- Intervjuar de två verksamhetsansvariga för respektive förskola.
- Observera tre gruppers uteverksamheter i skogen
- Följa med två grupper på aktiviteter runt förskolan och dess närmiljö i samband med en skräplockar-vecka
- Ha kortare samtal med några övriga pedagoger och några barn
- Ha ett återkopplande samtal med förskolechefen

Övrig tid reflekterar och samskriver vi rapporten tillsammans.

SAMMANFATTNING

Sammanfattande slutsats

Adelsö och Munsö förskolor ligger lantligt belägna med vidstäckta vyer över åkrar, ängar och på Adelsö även sjön Mälaren. Förskolornas verksamheter utgår från samma styrdokument men bedrivs på olika sätt, båda med mycket god kvalitet. Förskolorna har inspirerande gårdar som stimulerar till lek och utforskande. Munsö förskolas pedagoger har utvecklat många lockande och väl strukturerade lärmiljöer inne på förskolan som stimulerar och utmanar barnen i alla kunskapsområden. Pedagogerna på Adelsö förskola har gjort detsamma fast de bedriver den största delen av verksamheten utomhus med utomhuspedagogik som profil. Pedagoger och barn har byggt upp olika lärmiljöer utifrån barnens ålder i skogen som ligger alldeles i anslutning till förskolan. Pedagogerna på båda förskolorna är mycket engagerade, närvarande och tillgängliga och tar stor hänsyn till barnens intressen, tankar och idéer. Detta är en av de bidragande orsakerna till det påfallande goda arbetsklimatet. Utveckling och lärande sker i hög grad där barnen ges goda möjligheter att ha inflytande. Vad som behöver förstärkas och förtydligas är det pedagogiska ledarskapet och dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet samt att synliggöra barnens lärprocesser.

Starka sidor

Förhållningssätt: Engagerade och tillgängliga pedagoger som möter barn och varandra med respekt och drivs av ett genuint intresse för sitt uppdrag. *Normer och Värden sidan 8-9*

Arbetsklimat: De strukturerade lämiljöerna, den förankrade värdegrunden samt pedagogernas goda förhållningssätt bidrar till det goda arbetsklimatet. *Normer och värden sidan 8-9*

Utveckling och lärande: Barnen får goda möjligheter att utvecklas tack vare de medvetet förberedda lärmiljöerna och de varierande arbetsätten och arbetsformerna. *Utveckling och lärande sid 10-13*

De pedagogiska miljöerna: Innemiljön på Munsö förskola och utemiljön på Adelsö förskola. *Utveckling och lärande sid 10, 14-15*

Ansvar och inflytande: Barnens ges möjligheter att ta stort ansvar i vardagssituationer och har reellt inflytande över verksamheten. *Normer och värden sidan 8-9, Utveckling och lärande sidan 10, Ansvar och inflytande sidan 16-17*

Förbättringsområden

Pedagogisk dokumentation: Dokumentera och synliggöra den goda verksamheten och barnens lärprocesser. *Utveckling och lärande sidan 14*

Tydliggöra det pedagogiska ledarskapet. *Förskolechefens ansvar sidan 18-19*

Tydliggöra dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet. *Förskolechefens ansvar sidan 18-19*

MÅLOMRÅDEN

Normer och värden

Beskrivning

Värdegrundsarbetet

Förskolornas vision är:

- I förskolan ska alla få kunskaper och färdigheter för livet.
- Alla ska känna glädje, trivas och må bra på förskolan.
- På förskolan har alla lika värde.

Under våra dagar ser vi att pedagogerna tydligt arbetar utifrån denna vision och att de arbetar på ett gemensamt sätt med värdegrundsarbetet.

I förskolornas likabehandlingsplaner läser vi att deras arbetssätt är att visa respekt för varje barns förmåga och behov. Vi ser och hör att pedagogerna är lyhörda för barnens tankar och idéer samt arbetar förebyggande genom att samtala med barnen om hur man är en bra kamrat, hur man gör vi när någon vill vara med och leka, med mera. De vuxna vägleder och föregår med gott exempel. Vi ser att pojkar och flickor bemöts, leker och arbetar tillsammans på ett likvärdigt sätt i vardagssituationer, grupplekar och i styrda aktiviteter.

Pedagogerna ansvarar för att följa likabehandlingsplanen, ifrågasätta och reflektera över förhållningssätt och de normer och värderingar som de förmedlar i sitt dagliga arbete. De kommunicerar om detta i det dagliga arbetet, på avdelningsmöten samt på APT. Förskolorna har en handlingsplan ifall diskriminering eller annan kränkande behandling misstänks eller upptäcks. Pedagogerna kartlägger verksamheten för att få kunskap om eventuella brister föreligger, för att sedan kunna vidta relevanta åtgärder.

Pedagoger berättar att de arbetar för att låta barnen vara ännu mer delaktiga utifrån ålder och mognad i upprättandet av likabehandlingsplanen. Barnen är med och utvecklar normer som underlättar samvaron i barngruppen. Pedagoger och barn arbetar med relationer och känslor. Pedagogerna samtalar och vägleder barnen att lösa eventuella meningsskiljaktigheter. Föräldrarna blir informerade om likabehandlingsplanen på deras föräldramöten.

Munsö förskola:

Vi ser att förskolan arbetar med värdegrundfrågor. På en vägg finns en Kompis-sol¹ uppsatt. Det är en sol och i solens stålar står exempel på hur man är en bra kamrat. En pedagog berättar att ett barn alldeles nyss satt upp en solstråle till med ett nytt budskap. Under solen finns ett antal böcker som tar upp olika etiska dilemman. Pedagogen berättar vidare att de ofta läser dessa och andra liknande böcker för barnen och har diskussioner kring de tankar som kommer upp. En annan pedagog berättar att de låter barnen träna samspel genom att de får arbeta med olika uppgifter två och två. Vi får också höra att de försöker involvera barnen i arbetet med likabehandlingsplanen genom att barnen få komma med förslag på hur de vill ha det på förskolan. En pedagog berättar att de har arbetat med frågan, Hur tänker barnen kring ensamhet? De har läst boken: Vem är ensam, för barnen vid flera tillfällen men att de inte läste slutet. Pedagogernas tanke var att barnen skulle få tänka ut ett slut. De ställde frågor till

¹ Ett verktyg för att träna och utveckla det sociala samspelet

barnen som - Om man är ensam fast man inte vill, hur kan man göra då? - Hur känns det att vara ensam, tror ni? Ett barn ger som förslag att man kan byta station om man ser att någon är ensam. Ett annat barn beskriver att man kan känna sig ensam fast man inte är det.

Adelsö förskola:

Vi ser att pedagogerna på Adelsö förskola lägger stor vikt vid att arbeta med normer och värden. De visar lyhördhet för barnens tankar, idéer och behov. Genom det konsekventa arbetet med Grön flagg pågår ett ständigt arbete kring hur man är en bra kompis, arbete med genus, och presentationer om värdegrunden till föräldrarna genom bland annat Förskoleappen. Under en samling i skogen tar vi del av hur en pedagog på ett lyhört och respektfullt sätt vägleder två barn som inte är överens i en situation. Det ena barnet har samlat några annorlunda pinnar och lägger bredvid sig. Det andra barnet som sitter bredvid vill gärna ha en av dem och tar en. Pedagogerna och barnen diskuterar fram och tillbaka hur de kan lösa den uppkomna situationen och det slutar med att det andra barnet får låna pinnen. Pedagogerna säger att de tycker att det är viktigt att involvera barnen i arbetet med normer och värden. Vi hör att barnen ofta tillfrågas hur de vill ha det i olika situationer.

Förhållningssätt

På båda förskolorna slås vi av det lugna och respektfulla förhållningssätt som råder mellan pedagoger, mellan pedagoger och barn samt mellan barn. Under våra dagar upplever vi att barnen är harmoniska, lugna och samlekar med varandra med respekt och glädje. Pedagogerna är engagerade och tillgängliga för barnen. De är lyhörda för barnens behov och för konsekvent pedagogiska samtal med barnen. Vi ser att pedagogerna på förskolorna kan göra undantag i de dagliga rutinerna för att tillgodose barns behov. Vid ett tillfälle ser vi att ett barn får vara inne fast alla andra är ute. Vid ett annat tillfälle får ett av de äldre barnen gå ner till de yngre för att ha sovvila. Detta är bara två av många exempel på pedagogernas lyhördhet för barnens önskemål och behov.

Arbetsklimat för barn

På förskolorna råder ett påfallande lugnt och trivsamt arbetsklimat. Det goda förhållningssättet som vi beskrivit om ovan, och pedagogernas engagemang, kunskap och förståelse för att möta barn med olika behov i olika situationer gynnar det goda arbetsklimatet och lärandet. Ytterligare ett bidrag till den goda arbetsmiljön är att barnen inför olika aktiviteter delas in i mindre grupper, ibland endast med tre till fem barn i gruppen. Det gör att varje barn får stort utrymme att ventilera sin tankar och att ha utvecklande samtal kring dem. Miljöerna och aktiviteterna är noggrant förberedda vilket lockar barn att komma igång med aktiviteter samt skapar trygghet för barnen.

Bedömning i text

Det finns en väl förankrad värdegrund där pedagogerna arbetar med allas lika värde, vilket syns i det dagliga arbetet. Förskolorna arbetar i hög grad systematiskt mot diskriminering och kränkande behandling. Den gemensamma värdegrunden och det respektfulla förhållningssättet bidrar till det mycket goda arbetsklimatet som präglar verksamheterna på ett påtagligt sätt.

Bedömning enligt skala ²

Stora brister i kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
1,0	2,0	3,0	4,0
☐	☐	☐	☒

Utveckling och lärande

Beskrivning

Hur förskolan arbetar för att skapa förutsättningar för utveckling och lärande

Förskolornas verksamheter är strukturerade på olika sätt. Pedagogerna på Munsö förskola har satsat mer på en inspirerande och rik innemiljö medan pedagogerna på Adelsö förskola har utvecklat lärmiljöerna utomhus genom att metodiskt följa friluftsförskolans aktiviteter och ett fortsatt arbete med Grön flagg³. Båda förskolorna arbetar Reggio Emilia inspirerat vilket är en del i att barnen ges möjligheter att få prova olika kreativa arbetssätt och arbetsformer. Vi ser att pedagogerna utmanar barnen i lärandet och uppmuntrar samarbete vilket ger barnen chans att utveckla sina förmågor. De använder Förskoleappen⁴ och Tre-spaltaren⁵ för att säkra målen. På APT⁶ gör de en nulägesrapport över verksamheterna. Pedagogerna på båda förskolorna tar vara på barnens nyfikenhet, tankar och idéer. Vi ser dessutom att det sker på ett mycket engagerat sätt.

Munsö förskola:

Pedagogerna har skapat många olika inbjudande lärmiljöer för att locka och inspirera till lärande. Miljöerna förändras ständigt för att möta barnens intressen. Pedagogerna fångar upp och utgår från dem i det fortsatta arbetet. Vi får berättat för oss att ett barn fått ta in en mask som det hittat. Barnen fick sedan studera den noga, läsa och lära sig mer om maskar. Vid ett annat tillfälle har de sett en påkörd grävling. Barnen gjorde sedan en avbild av den och arbetade vidare om grävlingens liv. Pedagogerna för ofta inspirerande, utmanande och utvecklande samtal med barnen. Pedagogerna har skrivit upp gemensamma öppna och produktiva frågor som de ofta använder för att utveckla barnens förmågor att förmedla och formulera sina tankar och idéer. Vi ser exempel på dessa frågor uppsatta på en vägg i korridoren, Varför? Hur? Kan det? Är det möjligt? Vad är det för skillnad? med mera.

Vi hör att pedagogerna för konsekvent språkutvecklande samtal med barnen i olika vardagssituationer. För att utveckla barnens språk vidare använder de även material från

---

1.0 ²Stora brister i kvalitet

Verksamheten har stora förbättringsbehov

2.0 Mindre god kvalitet

Verksamheten bedöms sammantaget ha mindre god kvalitet och har flera förbättringsområden

3.0 God kvalitet

Verksamheten har i huvudsak god kvalitet med vissa förbättringsområden.

4.0 Mycket god kvalitet

Verksamheten uppvisar goda lösningar och förhållanden som visar att den kommit långt i sin strävan att nå målen.

³Håll Sverige Rents arbete med hållbar utveckling i det dagliga arbetet på förskolor och skolor

⁴Ett verktyg som förenklar förskolors dokumentation, kommunikation och administration

⁵Ett dokument där de skriver vad/vilka, hur och när aktiviteter ska ske

⁶Arbetslagsträff

Babblarna⁷ och Bornholmsmodellen⁸. På en vägg ser vi pinnar som föreställer bokstäver. Barnen har varsin språklåda där barnen samlar ordbilder. Det är olika många ord i barnens lådor. En pedagog berättar för oss att de börjar med att lära barnen sitt namn och sedan fortsätter de med ord som barnet vill lära sig.

Vi ser flera exempel på att barnen ges möjligheter att utveckla matematiskt tänkande. Det finns mycket material som ger barnen tillfälle att räkna, koppla ihop kvantitet med symbol och träna olika begrepp. Materialen är genomtänkt strukturerade. Vi ser en mängd egenproducerat material som till exempel det Montessoriliknande, geometriska kabinettet. Det består av olika antal pärlor trädde på en ståltråd. Antalen 1-10 har olika färger, väl sorterade i muggar. Där ges barnen möjlighet att räkna pärlorna, bygga upp olika antal från 1-10 och koppla ihop dem med siffersymboler. På en vägg ser vi en dokumentation som visar hur pedagoger och barn arbetat med matematik i skogen. Barnen fick samla saker och göra jämförelser kring vad som var stort, litet, kort och långt. Av dessa saker fick de sedan bygga en kvadrat, en triangel och en cirkel av materialet. Vi ser även att grupperna arbetat med begreppen tungt och lätt. På de yngsta barnens avdelning ser vi ett barn som utforskar en mängd lika stora dunkar med olika innehåll och tyngd. Pedagoger verbaliserar barnens upplevelser av olikheterna och ställer frågor som, - Var den tung? -Var den tyngre än? Några barn räknar bondgårdsdjur och pedagoger utmanar barnen att tänka matematisk. Efter avslutade aktiviteter får barnen sortera tillbaka material. Det blir till en pedagogisk aktivitet i sig. Vid ett tillfälle ser vi hur barn målmedvetet sorterar tillbaka olikfärgade kaplastavar i respektive korgar. Vi ser inspirationsbilder på väggarna, till exempel siffror kopplade till antal.

Barnen ges möjligheter att utveckla sina förmågor inom naturvetenskap genom att material presenteras på ett lockande och väl synligt sätt. Vi ser saker som de tagit in från naturen uppdukat på ett bord i barnens höjd. På bordet finns förstoringsglas, mikroskop, böcker med mera för att stimulera till ökad kunskap. Vi ser att de arbetat med, löv, myror, svampar olika barr och bär med mera. Vi tar del av hur de yngsta barnen på ett inspirerande sätt får arbeta och leka med vatten. Detta beskriver vi mer ingående längre fram. Pedagogerna har förberett stationer så att barnen kan utforska om magnetism, till exempel hur man kan få magneterna att hänga i luften.

Pedagogerna varierar estetiska arbetssätt. Vi ser att pedagogerna stimulerar barnen måla med olika typer av färgmaterial genom att målmedvetet förbereda och duka upp stationer. På de yngsta barnens avdelning ser vi ett staffli med bilder på två av våra vårblommor. Barnen lockas att måla av dem genom att pedagogerna lagt fram de färger som blommorna har. De äldre barnen har ett förberett uppdukat bord med akvarellfärger. Pedagogerna berättar att barnen skapar oftare när pedagogerna när de ges dessa förrutsättningar. En gång i veckan går barnen till skolan gymnastiksal, där har de olika samarbetsövningar, Röris⁹ och gymnastik.

Adelsö förskola:

På Adelsöförskola sker den största delen av verksamheten utomhus. Vi hör att pedagogerna för konsekvent pedagogiska samtal med barnen. Barnen får stort utrymme att reflektera och

---

⁷ Färgglada figurer som stimulerar barns språkutveckling

⁸ Språklekar för barn i förskolan och förskoleklass

⁹ Friskis & Svettis rörelseprogram för barn

ställa frågor. Pedagogerna förklarar ingående tills barnen verkar fått svar på sina frågor. Vi tar del av en samling i skogen där barn och pedagoger går igenom vilka barn som är där och vilka som saknas. Begreppet oregelbunden arbetstid uppkom. Även begreppet öppet köp diskuterades. I skogen sker olika utvecklande aktiviteter. Pedagogerna och barnen pratar om djur och natur, gör ramsor och sjunger sånger läser sagor, som dramatiseras. Barnen ges utrymme att leka och fantisera där språket utvecklas genom att pedagogerna bemöter och är närvarande i leken. Vi ser några barn som leker sjörövare i en båt byggd av kvistar och grenar. De kastar egengjorda ankare och låtsas fiska med spön de byggt av pinnar och snören. När barnen har språkträning på förskolan används Babblarna för de yngsta barnen och Bornholmmodellen för de äldre. Pedagogerna har många färdigställda sagopåsar med konkret material. En pedagog berättar att de ofta återberättar och dramatiserar sagorna. De gör flanosagor, rim och ramsor samt sjunger sånger för att stimulera språkutveckling. På förskolan har barnen även dans och musik som aktiviteter. En talpedagog kommer en gång per termin och ger tips och råd om hur barnen kan språkträna.

Vi ser flera exempel på hur barnen ges möjlighet till matematiskt tänkande såväl under aktiviteter i skogen som på förskolan. Vi följer med de tre indelade grupperna, Mulle, Knott och Knyttgrupperna¹⁰ till skogen. Mullebarnen arbetar med kottar på en vit duk. De räknar och gör jämförelser. De tränar begrepp som kort- lång, stor- liten, fler -färre. På Mulleplatsen som är de äldsta barnens plats, ser vi en balansvåg byggd av en gren med en hink i var ände som de hängt upp i ett träd. Nedanför ligger det stenar placerade i en fyrkant byggd av pinnar. Detta för att visa att stenarna ska ligga där så att barnen lätt kan komma och arbeta med vågen. Barnen uppmuntras att prova lägga stenar i hinkarna och göra jämförelser. En pedagog påbörjar ett arbete kring hävstångsprincipen. Knyttbarnen, de lite yngre barnen, hämtar pinnar som är lika lång som deras fötter. En pedagog berättar att utmaningarna de ger barnen ökar med barnens ålder. De yngsta barnen i Knott-gruppen tultar omkring vid sin station där det förs samtal mellan barn och pedagoger där det kan uppkomma enklare matematiska funderingar.

Förskolans pedagoger arbetar med olika arbetssätt för att väcka barnens intresse och utveckla deras förmågor inom naturvetenskap. Genom Friluftsförbundets Mulle, Knytte och Knoppverksamhet följer de årscyklerna i naturen. Mullebarnen har var sitt vårdträd som de studerar och följer vad som hänt sedan förra gången de var i skogen. Det hänger en inplastad bild på trädets knopp i det träd som barnen ska stanna, titta och göra sina jämförelser. De har haft en kanin som barnen fått sköta om. I veckan ska de få två nya. En pedagog berättar att barnen varit med och tänkt ut hur de skulle bygga kaninburarna och sedan fått vara med och bygga dem. Hon berättar vidare att barnen får gå till äggfabriken och hämta ägg och till ett bageri där de får baka tunnbröd. De gör besök på en närliggande gård som har djur. En pedagog berättar att de periodvis är självförsörjande på frukt, bär och grönsaker genom att de både odlar själva och får från grannar. Pedagogerna berättar att de arbetar mycket i projekt. Vi ser att de arbetat med vatten, is och ånga. Nu pågår ett arbete som de kallar lokalisering. En pedagog har ritat upp en karta över var barnen bor. Barnen har fått rita av sina hus och satt upp på kartan. Vi får berättat för oss att de ska resa runt och ta foto på barnens hem och sedan sätta upp fotona på kartan. Förskolan arbetar ständigt med projekt Grön flagg. Under vår andra vecka är det en miljöhjältevecka. Vi följer på skrapplockning runt och i närheten av förskolan. Pedagoger inleder aktiviteten genom att ha en samling och pratar om vad som är skröp.

---

¹⁰

Pedagogerna inspirerar barnen att prova olika estetiska arbetssätt. På gården finns en snickarbod där de får slöjda, en konsthörna, ett dockhus som de byggt och satt upp på en vägg med mera. I hembygdsgårdens stora sal har de dans och gymnastik. I skogen får barnen lära sig att tälja, göra upp eld, bygga och konstruera vindskydd, kojor leksaker med mera. Vi ser att de även gjort naturvävar där.

Hur modern teknik integreras i lärandeprocessen

Vi tar del av en pedagogisk IT-plan. Där beskrivs vilket förhållningssätt de ska ha när det gäller användandet av digitala verktyg, upprustningsmål med mera.

Alla pedagoger på de båda förskolorna har var sin mini-lärplatta. De används mest till att på ett enkelt sätt dokumentera och förmedla pedagogisk dokumentation genom att använda Förskoleappen. Varje förskola har två lärplattor, en stationär och en bärbar dator. De har en mängd overheadapparater och ljusbord. Föräldrar och pedagoger har diskuterat användandet av lärplattor. Lärplattorna används mest tillsammans med barnen när de ska ta reda på fakta.

Munsö förskola:

Förskolan har många ljusbord som används flitigt i olika sammanhang. De har en projektor som vi ser användas när en pedagog streamar och projicerar ett akvarium på en duk, uppspänd på en kubikmeter stor kub. Några barn arbetar inne i kuben som förvandlats till ett akvarium med simmande fiskar till ackompanjement av akvarieljud. Pedagoger har även startat ett arbete med IKT¹¹ där barnen får lära sig enklare programmering.

Adelsö förskola:

Föräldrar och pedagoger har diskuterat användandet av lärplattorna. De har kommit fram till att lärplattorna mest ska användas till att söka kunskap och att kommunicera med via Förskoleappen. En pedagog berättar att de ofta söker fakta med hjälp av lärplattorna. Ett exempel är när barnen undrat hur en räv låter. De tog fram lärplattan tillsammans och Googlade om rävar.

Hur verksamheten anpassas till barn i behov av särskilt stöd

På hemsidan läser vi att förskolorna har en tydlig plan för arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

När förskolorna inte själva har den kompetens som behövs för att möta barn med särskilda behov tar de hjälp utifrån. Det sker i samråd med föräldrar och Ekerö resursteam.

Pedagogerna anpassar verksamheten genom att använda bildschema för att tydliggöra dagen och dess olika aktiviteter. De arbetar i grupper med få barn och går även ibland undan för att arbeta mer enskilt. En pedagog berättar att de har observerat att barn med speciella behov mår bra av att var ute mycket, leka och röra sig. Det har även noterat att dessa barn mår extra bra när de får hjälpa till med olika vardagsbestyr.

11

Hur verksamheten anpassas efter barn med annat modersmål

Munsö förskola:

Pedagogerna använder sig av bilder och tolk-appar. På gården ser vi en målad parkeringsplats med en skylt där ordet parkeringsplats står skrivet på de fyra språk som barnen har. Om det finns äldre barn på skolan intill med samma språk som ett barn på förskolan, kan de få komma och vara stöttande.

Adelsö förskola:

Pedagogerna använder sig av teckenspråk. De ber föräldrarna att skriva ner vardagsord på respektive språk. Pedagoger och barn sjunger sånger på barnens modersmål och använder pedagogiska appar.

Dokumentation av barns lärprocesser

I förskolornas verksamhetsplaner läser vi att de ska utveckla den pedagogiska dokumentationen vilket vi också ser behövs.

Vi hör att de påbörjat ett arbete med att använda Förskoleappen i kommunikationen med varandra och föräldrarna. Pedagogerna använder sig av dokumentet Tre-spaltaren för att dokumentera och utvärdera. Detta sker dock mest på studiedagar och APT. Pedagogerna säger att de önskar få rutiner att använda Tre-spaltaren mer frekvent.

Vi ser väggdokumentationer i lagom höjd för barnen att ta del av. Pedagogerna har reflektionstid med barnen kring vad som varit bra och mindre bra. Detta med målet att hinna dokumentera vad som sägs.

På Adelsö förskola ser vi att barnen har dokumentationspärmar. Vi får titta i några av barnens pärmar som de stolta visar upp. Där ser vi mest bilder men även ibland texter och kommentarer kring bilden.

Miljön som stöd för lärandet

Munsö förskola:

Vi ser att förskolans pedagoger har organiserat en mängd inspirerande och varierande lärmiljöer i avgränsade utrymmen och hörnor. Materialen i de olika lärmiljöerna är genomtänkt strukturerat och estetiskt framdukat för att locka barnen att aktivera sig. Pedagoger berättar att de hämtar inspiration från studiebesök och söker information på nätet. De verkställer sina idéer genom att ofta använda återvinningsmaterial. En pedagog uttrycker, ” En förberedd miljö är som en fjärde pedagog”. Gården inbjuder till varierad lek. Där finns gungor, rutschbanor, en lektuga, båt, klätterställning, bensinmackar parkeringsplaster, en affär, en pilkoja samt löst material som barnen kan använda på olika fantasifulla sätt.

Adelsö förskola:

Även här är lärmiljöerna inspirerande och varierande tack vare gården och de lärmiljöer de byggt upp i skogen alldeles intill. På gården finns en uteateljé, två båtar, spiltor, snickarbod, gungor, klätterställning, rutschkana, kaninburar, en kulle med mera. I skogen finns tre uppbyggda stationer, olika långt från förskolans gård för de olika åldersgrupperna. Stationerna är väl uppbyggda med vindskydd och kojor. Det finns klätterställningar byggda

av grenar och snören, gungleksaker, konstverk, en båt, en eldstad med mera. Även dessa är byggda av allt det skogen ger.

Innemiljön är inte lika rustad och genomtänkt men pedagogerna säger att de har för avsikt att utveckla innemiljön.

Samverkan med samhälle, arbetsliv och högre utbildning

Båda förskolorna har en tydlig plan för överinskolningen till förskoleklass på Munsö skola.

Munsö förskola:

Samverkan sker med skolan som är byggd ihop med förskolans lokaler. Pedagogerna går med olika grupper till skolans gymnastiksal, skolans bibliotek, till kyrkan och Hästis som är en gård med hästar nära förskolan. De äldre barnen åker till Ekerös skridskobana vintertid.

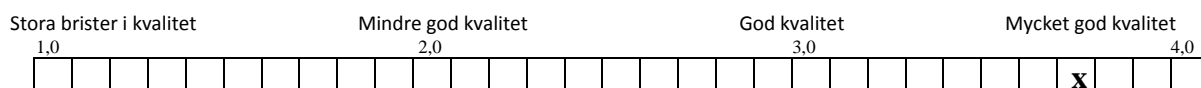
Adelsö förskola:

På Adelsö förskola sker samverkan med brandstationen, kyrkan, affären, äggfabriken, bondgården och bageriet, alla med närhet till förskolan. Pedagogerna har rörelsepass med barnen i hembygdsgårdens stora sal som ligger i samma byggnad. En pedagog berättar att pensionärer kommer ibland och läser sagor för barnen. Förskolans pedagoger och barn är faddrar till Skopintull, en kungagrav som ingår i en del av världsarvet Hovgården .

Bedömning i text

Verksamheten är i hög grad strukturerad och utgår från läroplanen. Barnens ges goda möjligheter att prova olika arbetssätt och arbetsformer samt träna samarbete vilket leder till att barnen får chans att utvecklas i hög grad. Pedagogernas sätt att inspirera och utmana barnen leder till att barnen i hög grad blir nyfikna och utforskande. Arbetssätt som utmanar barnen språkligt, matematisk, naturvetenskapligt och estetiskt förekommer i hög utsträckning. Användandet av modern teknik som ett verktyg i lärprocesserna förekommer relativt ofta. Verksamheten anpassas i hög grad för barn i behov av särskilt stöd och det finns strategier och metoder för det arbetet. Anpassning till barn med annat modersmål sker relativt väl och det finns strategier och metoder även för det arbetet. Pedagogerna reflekterar och identifierar barnens behov och utveckling i hög grad men dokumentation av barns lärprocesser behöver utvecklas. De mångsidiga lärmiljöerna präglar verksamheterna som är i hög grad stimulerande och utmanande för barnen. Samverkan med samhället sker i stor utsträckning i det pedagogiska arbete och närområdets möjligheter tas i hög grad till vara.

Bedömning enligt skala

Ansvar och inflytande för barn

Beskrivning

Ansvar för det egna lärandet

Munsö förskola:

På Munsö förskola ser vi att barnen ges stort ansvar att klara av vardagssituationer. De äldre klarar av på-och av klädning galant och de yngre barnen ges möjlighet att med lite lotsning få på och av sig sina kläder. Alla barn, även de allra yngsta, tar mat vid ett buffébord, håller upp dryck samt dukar av och skrapar sina tallrikar. Med stigande ålder får barnen större inflytande över verksamheten. På avdelningen för de äldre barnen finns en aktivitetstavla med bilder på de stationer de kan vara verksamma i. Barnen får sätta sin namnlapp vid den station de vill vara på. En gång i veckan har pedagogerna en speciell reflektionsstund med barnen. De får berätta vad som varit bra, mindre bra samt ge förslag på nya aktiviteter och förändringar. Barnen har stort inflytande över den pedagogiska miljön. En pedagog berättar att ett barn uttryckt att det saknade den asiatiska miljön som de haft tidigare. Flera barn höll med om det vilket ledde till att de skulle få återuppbygga den. De fick tillsammans lösa hur det skulle gå till, vilket rum som skulle tas i anspråk och vad som behövdes plockas bort. Barnen kom fram till att de skulle ta Djungelrummet. Materialet från flyttade de så passande in i Dinosaurierummet. Tillsammans byggde de sedan upp den asiatiska miljön. Barn ges möjlighet att vara inne eller ute. Alla behöver inte göra samma sak.

Adelsö förskola:

På Adelsö förskola ser vi också att barnen ges ansvar i vardagssituationerna. De äldre klarar av och påklädning självständigt emedan de yngsta behöver lite hjälp. Under våra dagar är borden dukade innan barnen kommer in från sina uteverksamheter. Barnen tar mat själva och dukar av. En pedagog berättar att barnen får vara delaktiga i dukandet när det passar. Pedagogerna lyssnar in barnens förslag och idéer. Pedagogerna är sedan noga med att barnen kan förverkliga dem. Barnen får även ofta välja vilken sång de ska sjunga eller vilken saga de ska läsa vid samlingarna. De har stor frihet att välja om de vill leka ute eller inne. Inför ett nytt projekt har pedagogerna barnintervjuer där barnen får möjligheter att påverka och ge förslag. Barnen är oftast ute på gården. Där väljer de sina aktiviteter. När de går till skogen får de gå fritt men vet exakt var de ska stanna och vänta in sina kompisar. Det sker vid utvalda så kallade stoppstenar. Vi ser att detta fungerar förträffligt. Barnen ges stort ansvar att klara av saker som att klättra på berg och tälja med kniv. Detta efter tydliga instruktioner ur säkerhetsaspekter.

Demokratiska arbetsformer

Pedagogerna ser barnens inflytande som en del i demokratiarbetet.

Munsö förskola:

På Munsö förskola berättar en pedagog att de börjat arbeta med begreppet demokrati. Barnen tränas i turtagning på olika sätt. Barnens inflytande är en del i demokratiarbetet.

Adelsö förskola:

På Adelsö förskola har barnen stort inflytande över verksamheten och deltar i demokratiska beslut. En pedagog berättar att barnen får träna på att rösta. Hon berättar vidare att pedagogerna förklarar för det eller de barn vars ide inte blev röstat på, att de kan ta var på deras förslag en annan gång. Vid en samling har pedagogen planerat en aktivitet som barnen inte riktigt responderar på. Pedagogen frågar om de vill göra något annat och barnen säger ja. Ett barn vänder sig till pedagogen och frågar om hon blev ledsen eftersom de inte valt hennes ide. Pedagogen förklarar att hon trodde att aktiviteten skulle vara rolig men att hon får acceptera att barnen ville något annat.

Samverkan med föräldrar

Båda förskolornas pedagoger är måna om att ha en öppen och god dialog med föräldrarna. Det sker huvudsakligen vid lämning och hämtning. Pedagogerna säger att bli sedd och hörd som förälder och barn är nyckeln till trygghet. Vi ser hur barn och föräldrar blir väl och personligt mottagna när de kommer på mornarna.

En gång per år bjuder förskolan in föräldrarna till ett föräldramöte men kan även bjudas in till speciella diskussionskvällar. På föräldramötet står förskolans verksamhet i fokus. De presenterar den aktuella verksamheten samt målen, har tid för frågor och diskussionspunkter angående verksamheten med mera. Föräldrarna är alltid välkomna att vara med på förskolan. Utvecklingssamtal har de en gång per år. Föräldrarna kan vid behov be om att få ytterligare samtalstid.

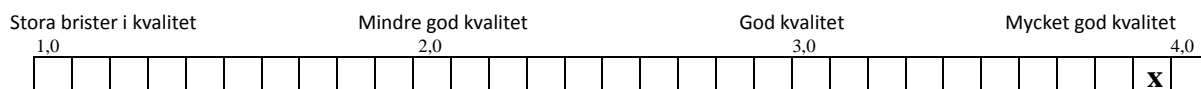
Förskolorna har flera traditioner som de firar tillsammans med barnen och barnens familjer. De har förskolans dag med sång och grillning, sommarfest med uppträdande av barnen och pedagoger, fixardagar med grillfest, FN-dagen med fika, luciafirande med mera.

Inskolningen är föräldraaktiv. Föräldrarna är med hela dagarna under en vecka. De deltar i verksamheten och får en ökad förståelse och kunskap över hur verksamheten fungerar. Adelsö skickar månadsbrev och Munsö vid behov.

Bedömning i text

Barnen möjligheter att ta ansvar för det egna lärandet och miljön präglar verksamheterna. Barnens tankar, intressen och åsikter tas tillvara i hög grad och de ges mycket goda möjligheter att ha inflytande över planering, arbetssätt och innehåll samt involveras i demokratiska processer. Föräldrarna ges stor möjlighet att i dialog med pedagogerna diskutera innehållet i verksamheterna.

Bedömning enligt skala

Förskolechefens ansvar

Beskrivning

Hur förskolechef leder den pedagogiska verksamheten

Vid vår inledande intervju med förskolechefen som även är rektor för Munsö skola berättar hon att vi kommer få se två olika typer av verksamheter. Hon berättar att förskolornas verksamheter styrs av målen utifrån Läroplan för förskolan, Barn och utbildningsnämndens mål, FN:s barnkonvention samt lagar och förordningar så som Arbetsmiljöförordningen, Kollektivavtal, Socialtjänstlagen samt övriga förordningar, planer och policys i kommunen. Förskolechefen är med i ett nätverk för kommunala förskolechefer där de diskuterar olika satsningar som Reggio inspiration och matematiklyftet.

Förskolechefen har utsett en verksamhetsansvarig för varje förskola som hon har möte med, separat en gång i veckan. De övriga pedagogerna har olika ansvarsuppgifter. Hon berättar att de har APT en gång i månaden och fyra studiedagar per år där de diskuterar verksamhetsplanen och utvärderar. När vi samtalar med några pedagoger säger de att de saknar pedagogiskt utvecklingsarbete tillsammans med förskolechefen, att de saknar en pedagogisk ledare. Vi ser dock att pedagogerna är självständiga och drivande och utvecklar verksamheterna med goda resultat. De tar stort ansvar för att driva och utveckla den pedagogiska verksamheten och lärmiljöerna på sina respektive förskolor.

Vid våra samtal och möten med förskolechefen uppfattar vi att hon inte är så delaktig i det pedagogiska arbetet och har inte heller så stor kunskap om nuläget i de olika verksamheterna. Måndagsmötena handlar mest om administrativa och praktiska saker. På APT blir det ofta bara ett kort besök i respektive arbetslag.

Det systematiska kvalitetsarbetet

Förskolechefen ansvarar för upprättandet av de dokument som enligt Ekerö kommun ska finnas. Vi tar del av förskolornas verksamhetsplaner, likabehandlingsplaner, beredskapsplaner och Itplaner. I Verksamhetsuppföljningen från 2014-2015 läser vi om de uppsatta målen för innevarande läsår. Vi ser att pedagogerna arbetar tydligt med dessa genom det dagliga arbetet som sker samt de dokumentationer vi tar del av. Pedagogerna är involverade i det systematiska kvalitetsarbetet då de kontinuerligt följer upp och utvärderar verksamheten. Målen som sätts upp i verksamhetsplanen följs upp på ATP samt utvärderas efter varje termin. Efter resultat från föräldraenkäten sätts nya mål upp i en Tre-spaltare. Där syns vilka arbetsområden det gäller, vad som ska göras, samt hur och varför det ska göras? Det saknas dokumentationer kring uppföljning och utvärdering av verksamheten från studiedagar, APT och veckomöten.

Möjligheter till kompetensutveckling för personal utifrån verksamhetens behov

Pedagogerna ges möjligheter att fortbilda sig genom nätverksträffar samt kommunens workshops. En pedagog berättar att hon ska gå en teckenkurs, tecken som stöd. Många har gått Friluftsrämjandets utbildningar och några står på tur. Förskolorna får besök av kommunens ateljérista var tredje vecka.

Samverkan och övergångar inom verksamheten och mellan skolformer

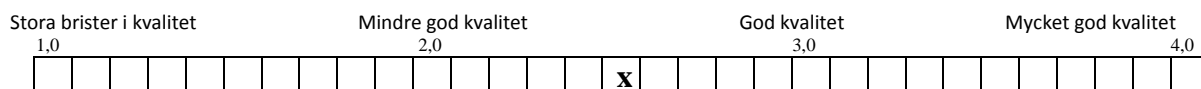
Förskolorna har en struktur inför övergången till förskoleklass. Vid första besöket får barnen vara på skolgården. Vid ett annat får de äta i matsalen. Efter det blir det ett besök på fritids. Förskoleklassläraren besöker förskolorna för att se verksamheten där. Inför skolstart sker ett samtal med föräldrarna. Pedagogerna har efter utvärdering kommit fram till att starta överinskolningen på senvåren istället för att ha den över hela året. På båda förskolorna samverkar pedagogerna mellan avdelningar och grupper. De hjälper varandra och täcker upp vid behov.

Bedömning i text

Förskolechefen har till vissa delar kunskap om verksamheternas pedagogiska kvalitet. Det saknas tid för samarbete med pedagogerna för att utveckla verksamheterna.

Förskolechefen tar visst ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet som dokumenteras till viss del. Pedagoger, barn och föräldrar medverkar att utveckla den dagliga pedagogiska verksamheten men det saknas systematisk pedagogisk dokumentation kring det arbetet.

Bedömning enligt skala

JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE OBSERVATION

Jämförelse är ej aktuell.

REFERENSER

Lpför -98 (rev -10)

Våga Visa Metodbok för observationer 2014

Våga Visa Bedömningsmatris förskola

Info från förskolornas hemsidor

Pedagogisk IT-plan Adelsö och Munsö förskola 2015-2016

Likabehandlingsplan Adelsö förskola 2015-2016

Likabehandlingsplan Munsö förskola 2015-2016

Verksamhetsplan 2015-2016 Munsö förskola

Verksamhetsplan 2015-2016 Adelsö förskola

Beredskapsplan för olyckor Munsö förskola

Beredskapsplan för olyckor Adelsö förskola

Verksamhetsuppföljning 2014-2015 Munsö förskola, Adelsö förskola

Adelsö schema vår 2016

Munsö schema reviderat 2015-12-17 gäller from 2016-008

Bemanning vt 2016

Arbetsplan för Adelsö och Munsö förskolas personals arbetsuppgifter 2015-08-26

Extra ansvarsområden

Månadsbrev Adelsö förskola Februari 2016

Månadsbrev Adelsö förskola Mars 2016

Kalender vt 2016

Våga Visa rapport 2006

Tre-spaltare

